

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет природничих наук

Кафедра агрохімії і ґрунтознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Меліоративне ґрунтознавство»

Освітня програма – Агрономія

Спеціальність – 201 Агрономія

Галузь знань – 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від “11” 09. 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Меліоративне ґрунтознавство
Викладач (-і)	Волощук Мирослав Дмитрович
Контактний телефон викладача	0672914141
E-mail викладача	-
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	6 кредити ECTS, 180 год., з них: 32 год. лекційних, 14 год. практичних та 14 год. лабораторних занять, 120 год. самостійна робота, вид контролю – екзамен.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	кожний місяць 2 години
2. Анотація до курсу	
<p>«Меліоративне ґрунтознавство» є навчальною дисципліною, яка передбачена вибірковою частиною освітньої програми фахівців освітнього рівня «бакалавр», яка спрямована на формування у студентів базису професійних знань, необхідних в галузі сільськогосподарських меліорацій як основи підвищення продуктивності і збереження родючості ґрунтів в зонах надмірного і недостатнього природного зволоження.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу: формування у студентів розуміння народногосподарського значення дисципліни в загальному комплексі заходів, що складають науково-обґрунтовану систему ведення сільського господарства. Визначення ролі меліорації у захисті ґрунтів та зменшенні впливу несприятливих природних умов при сільськогосподарському виробництві. Ознайомлення з основами заходів комплексної меліорації щодо запобігання та боротьби з деградаційними процесами на меліорованих землях.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:</p> <p>знати</p> <ul style="list-style-type: none"> • основні види меліорацій і зони їх застосування; • теоретичні основи зрошення і осушення сільськогосподарських рослин; • методичні основи розрахунку режимів зрошення недостатньо зволених і осушення надмірно зволених земель; • техніку і технології, що використовуються для зрошення і осушення земель; • завдання та склад робіт при веденні моніторингу меліорованих земель; • методик проведення спостережень. 	

вміти

- використовувати результати фізико-хімічних і фізичних властивостей ґрунтів в меліоративних цілях.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – 6 кредити ECTS, 180 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	32
лабораторні заняття	14
практичні заняття	14
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий / вибірковий
VII	201 Агрономія	4 курс ОР «бакалавр»	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Вступ. Предмет, завдання і методи меліоративного ґрунтознавства.	Лекція	1-4	Меліоративне ґрунтознавство як теоретична основа агрономеліорацій, її зв'язок із загальним ґрунтознавством. Коротка історія меліоративних робіт у світі і в Україні. Меліоративна служба. Меліоративні школи. 2 год.	0	1-й тиждень навчання
Меліоративні зони світу	Практичне заняття		2 год		1-й тиждень навчання
Меліоративна характеристика чинників ґрунтоутворення.	Лекція		Вивчення особливостей і умов ґрунтоутворення при ґрунтово-меліоративних дослідженнях. Геоморфолого-петрографічні, кліматологічні і гідрогеологічні дослідження на		2-й тиждень навчання

			меліорованому об'єкті. Грунтоутворюючі і підстилаючі породи меліорованого масиву. Вода як об'єкт регулювання гідротермічного режиму ґрунтів. Ґрунтовий - кліматичні умови меліорації ґрунтів. Коефіцієнт забезпечення сільськогосподарських культур вологою в різних зонах.		
Способи зрошення і техніка поливу	Практичне заняття		2 год		2-й тиждень навчання
Ґрунти найголовніших зон України.	Лекція		Характеристика, використання і особливості меліорації ґрунтів найголовніших зон України.		3-й тиждень навчання
Особливості способів осушення при різних типах водного живлення	Практичне заняття		2 год		3-й тиждень навчання
Характеристика основних видів меліорації ґрунтів: агро меліорація, фітомеліорація, хімічна меліорація, культуртехнічна, гідротехнічна і теплова меліорації.	Лекція		Вміти характеризувати агро меліорацію, фітомеліорацію, хімічну меліорацію, культуртехнічну, гідротехнічну і теплову меліорації.		4-й тиждень навчання
Гідротехнічні заходи боротьби з ерозією ґрунтів	Практичне заняття		2 год.		4-й тиждень навчання
Режим зрошення сільськогосподарських культур.	Лекція		Завдання зрошення. Класифікація зрошувальних		5-й тиждень навчання

			меліорацій. Вплив зрошення на зовнішнє середовище, властивості ґрунту і врожай. Елементи режиму зрошення. Розрахунок зрошувальних норм. Розрахунок зрошувальних і поливних норм. Режим зрошення рису.		
Порушені землі як об'єкт рекультивації.	Практичне заняття	5,9	2 год.	5	5-й тиждень навчання
Меліорація засолених земель.	Лекція	1-4	Поняття про засолення. Первинне і вторинне засолення. Основні причини засолення земель в Україні. Заходи, що попереджують антропогенне засолення ґрунтів. Солевитривалість сільськогосподарських культур. Критичний рівень залягання мінералізованих ґрунтових вод. Дренаж на зрошуваних землях. Промивання засолених ґрунтів. Меліорація солонців.	0	6-й тиждень навчання
Гірничотехнічна	Практичне заняття	5,9	2 год	5	6-й тиждень навчання

рекультиваци я земель					
Загальне поняття про осушення.	Лекція	1-4,8	Методи та способи осушення заболочених і болотних ґрунтів. Осушені землі як об'єкт меліорації. Причини заболочення земель. Режими осушення земель. Методи та способи осушення.	0	7-й тиждень навчання
Біологічна рекультиваци я земель	Практичне заняття	5,9	2 год.	5	7-й тиждень навчання
Культуртехнічні заходи на осушуваних землях.	Лекція	1-4	Система культуртехнічних заходів на заболочених і нормально зволжених землях сільськогосподарського призначення. Об'єкти культуртехнічних робіт: ступінь заростання поверхні об'єкта кущами, лісом, засмічення площі пеньками, камінням, похованою деревиною. Заходи, які спрямовані на знищення механічних перешкод для обробки ґрунту.	0	8-й тиждень навчання
Сільськогосподарська та лісова рекультиваци я земель	Практичне заняття	5,9	2 год	5	8-й тиждень навчання
Науково-теоретичні основи рекультивация земель.	Лекція	1-4,7	Порушені землі як об'єкт рекультиваци я . Суть і зміст рекультиваци я земель.	0	9-й тиждень навчання

			<p>Порушення земної поверхні у процесі геолого-розвідувальних робіт.</p> <p>Порушення земель у процесі відкритих розробок родовищ корисних копалин.</p> <p>Класифікація порушених земель.</p> <p>Екологічні наслідки гірничих робіт. 2 год</p>		
Проектування рекультивації земель	Лабораторне заняття	5,9	6 год	5	9-15 -й тиждень навчання
Біологічна рекультивація земель.	Лекція	1-4	<p>Суть і значення біологічної рекультивації земель.</p> <p>Класифікація порід і ґрунтів для біологічної рекультивації.</p> <p>Природне заростання кар'єрно-відвальних територій.</p> <p>Принципи і методи створення рослинного покриву.</p> <p>Особливості біологічної рекультивації земель під час підземної розробки родовищ. 2 год</p>	0	10-й тиждень навчання
Сільськогосподарська та лісова рекультивації земель.	Лекція	1-4	Суть і зміст сільсько-господарської та лісової	0	11-й тиждень навчання

			<p>рекультивації земель. Обґрунтування методів сільськогосподарської рекультивації земель. Основні принципи підбору сільськогосподарських культур для вирощування на рекультивованих землях. Особливості вирощування сільськогосподарських культур на рекультивованих землях. Сівозміни на рекультивованих землях і їх продуктивність. 2 год</p>		
Проектування рекультивації земель.	Лекція		<p>Суть і зміст проектування рекультивації земель. Технічні умови і завдання на проектування рекультивації земель. Вихідні дані для проектування рекультивації земель. Проектно-вишукувальні роботи. Складання проектів рекультивації для різних видів порушених земель.2 год</p>	0	12-й тиждень навчання
. 6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу		50 балів студенти отримує під час проведення практичних занять; 50 балів студент отримує за складання екзамену.			

Вимоги до письмової роботи	Білет містить три описові завдання. Після написання роботи проходить усний захист (за потреби).
Практичні заняття	Кожне практичне заняття оцінюється в 5 балів, 15 балів студент може отримати за оформлення і презентацію індивідуального завдання. Без захисту індивідуальної роботи студент не допускається до здачі екзамену.
Умови допуску до підсумкового контролю	Під час навчання на практичних заняттях отримати не менше 25 балів, а також, обов'язково захистити індивідуальну роботу згідно обраної тематики.

7. Політика курсу

Регулярне відвідування аудиторних занять, активна участь в обговоренні розглянутих питань, відпрацювання пропущених занять в назначений викладачем час з дозволу деканату.

8. Рекомендована література

1. Кучерявий В. П. Фітомеліорація: Навчальний посібник / В. П. Кучерявий. – Львів: Світ, 2003. – 540 с.
3. Лисик Г. А. Основи меліорації і ландшафтознавства / Г. А. Лисик, Б. Б. Куликовський. – К.: 2005. – 462 с.
4. Назаренко І. І. Землеробство та меліорація: Підручник / І. І. Назаренко, І. С. Смага, С. М. Польчина, В. Р. Черлінка // За ред. І. І. Назаренка. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2006. – 543 с.
5. 6. Панас Р. М. Рекультивація земель: Навчальний посібник. Вид. 2-ге.
7. Сучасний стан, основні проблеми водних меліорацій та шляхи їх вирішення / За ред. П.І. Коваленка – К.: Аграрна наука, 2001. – 214 с.
8. Землеробство в умовах недостатнього зволоження (наукові та практичні висновки) – К.: Аграрна наука, 2000. – 80 с. 21
9. Гідротехнічні меліорації лісових земель /за ред. Юхновського В.Ю.- К., Арістей, 2007.
10. Ромащенко М.І., Рачинська Е.С., Шевченко А.М. Інформаційне забезпечення зрошуваного землеробства. Концепція, структура, методологія організації. /за ред. М.І. Ромащенко. – К. : Аграрна наука, 2005. – 196 с.
11. М.І. Ромащенко, С.А. Балюк. Зрошення земель в Україні. Стан та шляхи поліпшення . – К.: Видавництво “Світ”, 2000. – 114 с.
12. Морозов В.В. Ландшафтні меліорації. Навчальний посібник. - Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. – 224 с.

Періодичні видання

13. Меліорація і водне господарство: Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – К.: Аграрна наука.
14. Водне господарство України: Науково-технічний часопис. – Київ.

Викладач _____ **М.Д.Волощук**